

**महाराष्ट्र सुजल व निर्मल अभियान**  
**महाराष्ट्र सुवर्ण महोत्सवी नागरी दलित वस्ती पाणी**  
**पुरवठा व स्वच्छता योजनेअंतर्गत प्रस्ताव सादर**  
**करताना अनुसरावयाची मार्गदर्शक तत्वे....**

**महाराष्ट्र शासन**  
**पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग**  
**शासन निर्णय क.नादव-२०१०/प्र.क्र. ५०८/पापु-२२**  
**मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२**  
**दिनांक : १४ जानेवारी, २०११**

**संदर्भ :** शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र.नादव२०१०/प्र.क्र.२१९/पापु२२ दिनांक २५ जून, २०१०

**प्रस्तावना :**

महाराष्ट्र राज्याच्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षानिमित्त राज्याच्या नागरी भागातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील कुटुंबीयांना खाजगी नळजोडण्या व वैयक्तिक शौचालयाच्या सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी **महाराष्ट्र सुवर्ण महोत्सवी नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा व स्वच्छता योजना** राबविण्याचा निर्णय संदर्भीय शासन निर्णय क्रमांक नादव२०१०/प्र.क्र.२१९/पापु२२ दिनांक २५ जून, २०१० अन्वये घेण्यात आलेला आहे.

२. या योजनेतर्गत नागरी भागातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील कुटुंबीयांना खाजगी नळजोडण्या व वैयक्तिक शौचालय उपलब्ध करून देताना खाजगी नळ जोडण्यासाठी रु.४०००/- प्रतिकुटुंब तर वैयक्तिक शौचालय बांधकामासाठी रु.१२०००/- प्रतिकुटुंब अनुज्ञेय ठरविण्यात आलेले असून संदर्भीय शासन निर्णयातील परिच्छेद ८ मधील आवश्यक अनुज्ञेय कामांसाठी प्रकल्प किंमतीच्या ९०% शासकीय अनुदान अनुज्ञेय असून १०% रक्कम संबंधित लाभार्थी किंवा नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थानी उपलब्ध करून द्यावयाची आहे.

३. या योजनेखाली नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या शहरातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील कुटुंबीयांना खाजगी नळ जोडण्या व वैयक्तिक शौचालय उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रस्ताव तयार करून शासनास सादर करताना अवलंबावयाची काही मार्गदर्शक तत्वे विहीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

**शासन निर्णय :**

महाराष्ट्र सुजल व निर्मल अभियानांतर्गत संदर्भीय दिनांक २५ जून, २०१०च्या शासन निर्णयान्वये राज्याच्या नागरी भागातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील कुटुंबीयांना खाजगी नळजोडण्या व वैयक्तिक शौचालय उपलब्ध करून देण्यासाठी महाराष्ट्र सुवर्ण महोत्सवी नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा व स्वच्छता योजनेतर्गत नागरी स्थानिक संस्थांना अनुदान उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे.

२. या योजनेतर्गत नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या शहरातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील कुटुंबीयांना खाजगी नळ जोडण्या व वैयक्तिक शौचालय उपलब्ध करून देण्यासाठी संदर्भीय शासन निर्णयान्वये प्रकल्प प्रस्ताव तयार करून शासनास सादर करताना अनुसरावयाची अतिरिक्त मार्गदर्शक तत्वे खालीलप्रमाणे आहेत :-

- (१) नागरी संस्थांनी त्यांचे क्षेत्रातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध कुटुंबाचे सर्वेक्षण करून या कुटुंबांकडील खाजगी नळ जोडण्या व वैयक्तिक शौचालय यांच्या उपलब्धतेची तपासणी करावी. आणि उपलब्ध माहितीच्या आधारे खाजगी नळ जोडणी आणि वैयक्तिक शौचालय यापैकी या दोन्ही व्यवस्था नसलेल्या, एकच व्यवस्था असलेल्या आणि या दोन्ही व्यवस्था असलेल्या लाभार्थ्यांचा कुटुंबनिहाय तक्ता विहित नमुन्यात तयार करण्यात यावा.
- (२) संदर्भीय शासन निर्णयातील परिशिष्ट-१ अनुसार नागरी अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील कुटुंबीयांकडे नळजोडणी व शौचालय सुविधेबाबतची उपलब्धता इ. बाबतचे विवरण ग्राहक सर्वेक्षणाचे आधारे भरून संदर्भीय शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या दरडोई किंमतीच्या आधारे व संदर्भीय शासन निर्णयातील परिच्छेद ८ मध्ये विहित अनुज्ञेय कामाचा अंतर्भाव करून प्रकल्प प्रस्ताव तयार करावा.
- (३) शासनास सादर करण्यात येणाऱ्या प्रस्तावात अस्तित्वातील नळ पाणी पुरवठा योजनेचा उद्भव ते पाण्याची टाकी पर्यंतचा फ्लो डायग्राम / कि प्लॅन व वितरण वाहिनीचा नकाशा सादर करण्यात यावा.
- (४) लाभार्थ्यांना नळ जोडणी उपलब्ध करून देण्यासाठी आवश्यक असणारी प्रस्तावित उपांगे कि प्लॅन व वितरण वाहिनीवर अधोरेखित करण्यात यावीत आणि तसे अंदाजपत्रक सध्याच्या दरसुचीने तयार करून प्रस्तावासोबत सादर करण्यात यावे. तसेच, प्रस्तावित वितरण वाहिनीसाठी भौगोलिक परिस्थितीनुसार एचडीपीई पाईप वापरण्यात यावेत. तर, वैयक्तिक नळ जोडणीसाठी एमडीपीई पाईपचा वापर करण्यात यावा.
- (५) नागरी भागातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील कुटुंबीयांना खाजगी नळ जोडण्या व वैयक्तिक शौचालय उपलब्ध करून देण्याच्या योजनेतर्गत संदर्भीय शासन निर्णयान्वये अनुज्ञेय करण्यात आलेली कामे घेण्यात यावी.
- (६) प्रकल्प प्रस्तावामध्ये खाजगी नळ जोडणी पर्यंत पाणी आणण्यासाठी वितरण वाहिनी अस्तित्वात नसल्यास, वितरण वाहिनीच्या कामाचा प्रस्तावामध्ये समावेश करून प्रस्तावासोबत अंदाजपत्रक सादर करण्यात यावे.
- (७) खाजगी नळ जोडणी या प्रस्तावित कामामध्ये वितरण वाहिनी ते घरापर्यंतची पाईपलाईन टाकणे, मिटर बसविणे व नळ बसविणे या कामाचा समावेश करण्यात यावा.
- (८) प्रस्तावित वैयक्तिक अथवा सामुदायिक शौचालयांची कामे जागेच्या उपलब्धतेनुसार पुढीलप्रमाणे प्रस्तावित करण्यात यावीत :-

- अ) शौचालयासाठी पुरेशी जागा उपलब्ध असल्यास शौचालय बांधकाम, सेप्टीक टँक तसेच, शोषखड्ड्यांचा समावेश करण्यात यावा.
- ब) शहरातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध या घटकांच्या वस्तीमध्ये वैयक्तिक शौचालयासाठी सेप्टीक टँक व शोषखड्डा घेण्यासाठी पुरेशी जागा उपलब्ध नसल्यास नागरी संस्थेने विकेंद्रीत पध्दतीने सामुदायिक सेप्टीक टँक व शौचालय ते सामुदायिक सेप्टीक टँकपर्यंतची मलनिःस्सारण वाहिनी प्रस्तावित करावी. त्या अनुषंगाने, सामुदायिक सेप्टीक टँक व मलनिःस्सारण वाहिनीचे अंदाजपत्रक प्रस्तावासोबत सादर करण्यात यावे.
- क) दलित वस्तीव्यतिरिक्त शहरातील अन्य भागात रहात असलेल्या अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांमधील लाभार्थ्यांनी वैयक्तिक शौचालय, सेप्टीक टँक व शोषखड्ड्यांचे बांधकाम करावे. जागा उपलब्ध नसल्यास अशा लाभार्थी कुटुंबांसाठी सामुदायिक शौचालय, सेप्टीक टँक बांधण्यात यावे.
- (९) लाभार्थ्यांना मंजूर झालेल्या वैयक्तिक शौचालयांचा सांडपाणी निचरा करण्यासाठी आवश्यक असणारी उपांगे मलवाहिनी, सामुहिक सेप्टीक टँक इत्यादीचे अंदाजपत्रके तयार करून प्रस्तावासोबत सादर करण्यात यावीत.
- (१०) शहराची सर्वसाधारण माहिती उदा. शहरामधील वॉर्डांचा तपशील, त्या वॉर्डामधील लाभार्थी इत्यादी माहिती General report मध्ये सादर करण्यात यावी.
- (११) सामुदायिक शौचालय ( आवश्यक त्या युनिटसह) अंदाजपत्रकात, पाऊसपाणी संकलन संच व आवश्यकतेनुसार विजेसाठी सौर ऊर्जेचा समावेश करावा.
- (१२) अनुसूचित जाती व नवबौद्ध कुटुंबियांना उपलब्ध करून द्यावयाच्या वैयक्तिक नळ जोडणी व शौचालयासाठी लागणारे पाणी उपलब्ध करण्यासाठी आवश्यक उपांगांचे अंदाजपत्रक तयार करून प्रकल्प प्रस्तावामध्ये सोबत जोडावे. ( उदा. पाण्याची उंच टाकी, वितरण व्यवस्था व इतर )
- (१४) सदर योजनेअंतर्गत प्रकल्प प्रस्ताव तयार करण्यासाठी सर्वेक्षण, प्राकलन व आराखडे तयार करण्यासाठी येणारा खर्च योजनेच्या एकुण किंमतीमध्ये समाविष्ट करून शासनाकडे प्रकल्प प्रस्ताव सादर करताना त्यात योजनेसाठी नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने स्वःहिस्सा भरण्याबाबत केलेल्या नियोजनाचा उल्लेख करण्यात यावा.
३. वरील सर्व बाबींचा अवलंब करून तयार करण्यात येणारा प्रकल्प प्रस्ताव सादर करताना त्यासोबत नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी संदर्भीय शासन निर्णयातील परिच्छेद १४ नुसार केलेला ठराव जोडावा. तसेच, या शासन निर्णयासोबत जोडण्यात आलेल्या तपासणी सूचीतील माहिती भरून पाठविण्यात यावी.
४. महाराष्ट्र सुवर्ण महोत्सवी नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा व स्वच्छता योजनेंतर्गत परिपूर्ण प्रस्ताव अवर सचिव, नागरी क्षेत्र सुधारणा कक्ष, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, नविन प्रशासकीय भवन, ३ रा मजला, यांच्याकडे सादर करावा.

५. सदर शासन निर्णय हा महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०११०११४१४२८२५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,



( ल.गो.ढोके )

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
२. मा.मंत्री ( सर्व ) यांचे खाजगी सचिव
३. मा.राज्यमंत्री ( सर्व ) यांचे खाजगी सचिव
४. सर्व मा.विधीमंडळ सदस्य,
५. महापौर, सर्व महानगरपालिका
६. महालेखापाल-१ मुंबई
७. महालेखापाल-२ नागपूर
८. विभागीय आयुक्त ( सर्व ) महसूली विभाग
९. आयुक्त, सर्व महानगरपालिका
१०. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१४. अध्यक्ष / मुख्याधिकारी, सर्व नगरपरिषदा.
१५. आयुक्त तथा संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, मुंबई
१६. संचालक, समाज कल्याण संचालनालय, मुंबई
१७. संचालक, लेखाकोषागार, मुंबई.
१८. उपआयुक्त, नगरपालिका प्रशासन कक्ष, विभागीय आयुक्त ( सर्व ) महसूली विभाग
१९. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई
२०. मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व )
२१. अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण ( सर्व )
२२. कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व )
२३. विभागीय समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)
२४. विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)
२५. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२६. सर्व जिल्हा नियोजन अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालये ( सर्व जिल्हे )
२७. सर्व जिल्हा प्रकल्प अधिकारी, नगरपरिषद प्रशासन , जिल्हाधिकारी कार्यालये ( सर्व जिल्हे)
२८. सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२९. सर्व सहसचिव/ उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी , पा.पु.व स्व.वि., मंत्रालय, मुंबई
३०. निवडनस्ती पापु-२२

**योजनेचे नांव :- महाराष्ट्र सुवर्ण महोत्सवी नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा व स्वच्छता योजना**  
**तपासणी सूची**

**शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र.नादव-२०१०/प्र.क्र.५०८/पापु-२२**  
**दि. १४ जानेवारी, २०११ चे सहपत्र**

अ.क्र.	ठळक बाबी	संक्षिप्त माहिती
१.	महानगरपालिका/नगरपालिकेचे नांव व वर्ग	
२.	जिल्हा -	
३.	लोकसंख्या -	वर्ष २००१ च्या जनगणनेनुसार : सध्याची (वर्ष ) :
४.	महानगरपालिका/नगरपालिकांचे एकूण प्रभाग	
५.	अनुसूचित जाती/नवबौद्ध घटकांची वस्ती/प्रभाग (संख्या) व लोकसंख्या	
६.	अ) शहराची एकूण लोकसंख्या / कुटुंब ब) अनुसूचित जाती व नवबौद्ध कुटुंबांची संख्या	
७.	अस्तित्वातील योजनेचा उद्भव	
८.	दररोजचा पाणीपुरवठा (द.ल.लि.)	
९.	नळजोडण्यांची संख्या	घरगुती - बिगर घरगुती - सार्वजनिक नळखांबे -
१०.	दरडोई पाणीपुरवठा	सध्याचा लि.
११.	पाणीपट्टीचे दर पाणीपट्टी दर सुधारित केल्याचा दिनांक :	घरगुती - रु. बिगर घरगुती - रु.
१२.	महानगरपालिका/नगरपालिकेचे एकूण वार्षिक महसूली उत्पन्न व खर्च	वर्ष - महसूली उत्पन्न - रु. महसूली खर्च - रु.
१३.	अ) महानगरपालिका / नगरपालिकेचे पाणी पुरवठा योजनेचे वार्षिक महसूली उत्पन्न व खर्च	वर्ष - मागणी - रु. वसुली - रु. खर्च - रु.

१४.	अस्तित्वात असलेल्या नळ योजनेची तपशिलवार माहिती (मागील दहा वर्षात घेतलेल्या योजनांचा तपशिल) १) योजना कार्यान्वित झाल्याचे वर्ष :- २) प्रकल्पीत वर्ष :- ३) प्रकल्पीत लोकसंख्या :- ४) घेतलेल्या योजनांची किंमत योजनेची माहिती : स्त्रोत - मुख्य जलवाहिनी -(उर्ध्ववाहिनी/गुरुत्ववाहिनी)(लांबी) पंपींग मशिनरी - (संख्या/क्षमता) जीएसआर / ईएसआर - (संख्या/क्षमता) जलशुद्धीकरण केंद्र - (क्षमता) वितरण व्यवस्था - (कि.मी.)	
१५.	अस्तित्वातील नळ पाणी पुरवठा योजनेच्या देखभाल दुरुस्तीच्या खर्चाची मागील आर्थिक वर्षावर आधारीत माहिती १) वीज देयक २) पाणी शुद्धीकरणासाठी येणारा खर्च ३) वेतन ४) किरकोळ दुरुस्ती ५) अन्य कांही असल्यास <b>एकुण खर्च रु.</b>	
१६.	शहरासाठी JNNURM / UIDSSMT / नगरोत्थान कार्यक्रम/सुजल व निर्मल अभियानात योजना मंजूर/ प्रस्तावित आहे का ?	होय / नाही प्रस्तावाची किंमत - प्राप्त निधी - पूर्ण झालेली कामे इ झालेला खर्च -
१७.	शहरातील एकुण कुटुंबांची संख्या व त्यापैकी अनुसुचित जाती व नवबौध्द कुटुंबांची संख्या	१) एकुण कुटुंबे : २) अनुसुचित जाती व नवबौध्द कुटुंबे :
१८.	अनुसुचित जाती व नवबौध्द घटकातील कुटुंबियाकडील खाजगी नळ जोडण्या	१) नळ कनेक्शन असलेली कुटुंबे : २) नळ कनेक्शन नसलेली कुटुंबे :
१९.	अनुसुचित जाती व नवबौध्द घटकातील कुटुंबियाकडील वैयक्तिक शौचालय	१) असलेली कुटुंबे : २) नसलेली कुटुंबे :
२०.	खाजगी नळ जोडण्या व वैयक्तिक शौचालय दोन्हीही सुविधा नसलेल्या कुटुंबांची संख्या	दोन्हीही सुविधा नसलेल्या कुटुंबांची संख्या -
२१.	किती अनुसुचित जाती व नवबौध्द घटकातील कुटुंबाना खाजगी नळ जोडण्या व वैयक्तिक शौचालय देण्याचे प्रस्तावित आहे	
२२.	किती अनुसुचित जाती व नवबौध्द घटकातील कुटुंबाना जागे अभावी सामुदायीक नळ जोडण्या देण्याचे प्रस्तावित आहे	

२३.	किती अनुसुचित जाती व नवबौद्ध घटकातील कुटुंबांना जागे अभावी सामुदायीक शौचालय देण्याचे प्रस्तावित आहे	
२४.	प्रस्ताव तयार करतांना जुन्या योजनेतील वितरण वाहिनी/ जल/ मलशुद्धीकरण केंद्राचे कंडिशन असेसमेंट केले आहे काय ?	
२५.	लाभार्थ्यांना ज्या सेवा देण्याचे प्रस्तावित आहे त्या कि प्लॅन व वितरण वाहिनी नकाशावर दर्शविले आहे काय ? (कि प्लॅन व वितरण वाहिनीचा नकाशा सोबत जोडणे)	
२६.	नागरी संस्थेने योजनेत प्रस्तावित केलेली उपांगांची सविस्तर माहिती	
२७.	शहरासाठी यापुर्वी अनुसुचित जाती व नवबौद्धांसाठी नळ जोडणी अथवा वैयक्तिक शौचालय बांधण्यासाठी इतर योजनेत लाभ घेण्यात आलेला आहे का ? प्रस्तावाच्या माहितीसह	
२८.	प्रकल्प प्रस्ताव कोणत्या दरसुचीवर आधारित आहे	
२९.	महाराष्ट्र सुवर्ण महोत्सवी नागरी दलित वस्ती पाणी पुरवठा व स्वच्छता योजना अंतर्गत सहभाग घेण्यासाठीचा नागरी संस्थेचा ठराव	
३०.	या योजनेसाठी येणारा एकुण खर्च	
३१.	या सेवा किती कालावधीत देण्याचे प्रस्तावित आहे	
३२.	अभियानांतर्गत योजनेस अनुज्ञेय अनुदानाचे प्रमाण व नागरी संस्थेचा सहभाग	
३३.	नागरी संस्थेच्या आर्थिक सहभागाचे नियोजन/निधीची तरतूद कशी करणार त्याचे विवेचन	
३४.	प्रस्तावित कामे/योजना मंजूर करण्यासाठी नागरी संस्थेचे समर्थन	

प्रमाणीत करण्यात येते की सदर प्रस्तावीत योजनेतील उपांगे अन्य कोणत्याही कार्यक्रमांतर्गत मंजूर/ प्रस्तावीत नाहीत, तसेच यासाठी या कामासाठी निधी प्राप्त झालेला नाही.

मुख्याधिकारी/ आयुक्त  
नगरपरिदा/ महानगरपालिका

नागरी सुधारणा कक्ष /पापु २२

१.	तपासणीअंती मंजूरीसाठी प्रस्तावित कामे व किंमत	
२.	राज्यस्तरीय संनियंत्रण व समन्वय समितीची शिफारस	